

# Bortom nationalstatens hegemoni

Demokratisk konfederalism som alternativ diskurs

Johanna Sjölin

# Abstract

This paper examines the nation-state as a hegemonic discourse and the democratic confederalism in Rojava as an alternative discourse in relation to the nation-state discourse.

The nation-state is a hegemonic discourse in the sense that we take it for granted as the natural base for political organization in a world order built on nation-states. In 2012, a peaceful revolution was carried out by the Kurdish movement in Northern Syria which established Rojava as an autonomous region ruled by the principles of democratic confederalism. The core principles of democratic confederalism are women's liberation, social ecology and pluralistic grassroots democracy. It is called a democracy without a state and is founded upon the theoretical work of the PKK-founder Abdullah Öcalan.

The alternative discourse of democratic confederalism is causing antagonism in the hegemony of nation-state discourse since they both are aiming to define the same phenomena: the political community. This paper analyses how these discourses are constructing the political community and what the similarities and differences are between them.

*Nyckelord:* politisk gemenskap, nationalstaten, nationalism, demokratisk konfederalism, Rojava, Öcalan.

*Antal ord:* 9955

# Innehållsförteckning

<b>1</b>	<b>Inledning.....</b>	<b>1</b>
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte .....	2
1.3	Frågeställning.....	2
1.4	Teori och metod.....	2
1.4.1	Diskursteori.....	3
1.5	Material.....	4
1.6	Forskningsläge .....	5
1.7	Avgränsningar.....	6
1.8	Disposition .....	7
<b>2</b>	<b>Demokratisk konfederalism i Rojava .....</b>	<b>8</b>
2.1	Historisk återblick.....	8
2.2	Demokratisk konfederalism.....	9
2.3	Demokratisk konfederalism i Rojava.....	11
<b>3</b>	<b>Nationalism och nationalstaten .....</b>	<b>14</b>
3.1	Nationen som en känsla .....	14
3.2	Nationen som ett folk.....	15
3.3	Nationen som en gräns.....	16
3.4	Nationen som en stat.....	17
3.5	Nationen som en kvinna/icke-kvinna.....	18
<b>4</b>	<b>Demokratisk konfederalism – en alternativ gemenskap?.....</b>	<b>19</b>
4.1	Antagonism i den politiska gemenskapen.....	19
4.2	Demokratisk konfederalism utifrån nationalismens tema.....	20
4.2.1	Känslan .....	20
4.2.2	Folket .....	21
4.2.3	Gränsen .....	22
4.2.4	Staten.....	22
4.2.5	Kvinnan.....	24
<b>4.</b>	<b>Slutsatser .....</b>	<b>26</b>

<b>5</b>	<b>Referenser .....</b>	<b>27</b>
5.1	Källmaterial.....	29

# 1 Inledning

## 1.1 Bakgrund

Nationalstaten är en central utgångspunkt för hur världspolitiken är organiserad, så central att det rentav är svårt att föreställa sig en politisk gemenskap utan nationalism. Även nationalismens kritiker anser sig tvungna att förhålla sig och i viss utsträckning acceptera nationalism för att genomföra andra politiska projekt som exempelvis gemensam konfliktlösning (Sörlin, 2015, s. 92). För många ter sig nationstillhörigheten som en naturlig del av den egna personen, som att det finns ett osynligt band som knyter en samman med nationen och övriga nationsmedlemmar. Denna intuitiva känsla kan härledas till primordialismen, vilken utgår ifrån att nationer funnits i urminnes tider och att människan föds in i en nation formad av språk, kultur (Özkırımlı, 2010, s. 49). Utifrån ett poststrukturellt förhållningssätt kan nationen tvärtemot beskrivas som socialt konstruerad, att den finns till på grund av upprepade likartade föreställningar som sedimenterat nationen som en sanning och självklar utgångspunkt för politisk organisering. Utifrån detta synsätt är nationen, precis som alla andra sanningar, inte mer än en hegemonisk diskurs, det vill säga något föränderligt som vi för tillfället upplever som en objektiv självklarhet (Skey, 2011, s. 342f). Oavsett kunskapsteoretiskt perspektiv har nationalism sedan 1700-talets slut haft en central roll för politiska processer (Sörlin, 2015, s. 53). Den här uppsatsen kommer att ansluta sig till traditionen av att studera nationen, nationalstaten och nationalism som socialt konstruerade och kontingenta, det vill säga inte permanenta. Dessa begrepp är åtskilda men förenas av nationalismens idé om att staten bör organiseras utifrån nationen i form av nationalstater (Gellner, 1983, s. 6). I uppsatsen kommer begreppet 'nationen' att åsyfta nationen inom staten när inte dess bredare betydelse uttryckligen framgår.

Nationalstaten är problematisk då den skapar rasistiska föreställningar och praktiker samt framställer homogenitet som tryggare än mångkultur (Garner, 2017, s. 87f). Vad finns det då för alternativ till nationalismen och nationalstaten?

Demokratisk konfederalism är ett konkret alternativ som under pågående inbördeskrig byggts upp av den kurdiska frihetsrörelsen i norra Syrien med inspiration från teorier av Abdullah Öcalan, en av grundarna till turkiska PKK. Öcalan betonar jämställdhetens essentiella betydelse för frihet och vikten av gräsrotsdemokrati och social ekologi. År 2012 genomfördes en fredlig revolution som resulterade i etablerandet av en autonomi styrd utifrån den demokratiska konfederalismens principer i Rojava (Knapp m.fl., s. 33, 72, 78). Demokratisk

konfederalism ser sexism som det grundläggande förtrycket, ett förtryck i vilket nationalstaten funnit sin grogrund. Ett land kan inte bli fritt om inte kvinnan är fri (Öcalan, 2016b, s. 35–37). Vad säger nationalism och demokratisk konfederalism om vad politisk gemenskap innebär? Vilka värden är centrala för dem? Hur liknar de varandra och hur skiljer de sig åt?

## 1.2 Syfte

Det övergripande syftet för denna uppsats analysera vad som är kärnan i politisk gemenskap. Detta kommer att göras genom att studera den politiska gemenskap som världspolitiken i stort organiseras kring: nationalstaten. Denna uppsats syftar till att analysera nationalstatens hegemoni och demokratisk konfederalism i Rojava som ett alternativ som utmanar denna. Utifrån en diskursanalytisk ingång behöver det faktum att nationalstaten idag betraktas som en självklar utgångspunkt för hur politik är organiserad inte betyda att det alltid kommer att vara så. För att undersöka vad den politiska gemenskapen i nationalstaten respektive demokratisk konfederalism består av kommer uppsatsen att gräva efter underliggande premisser som definierar dessa. Detta möjliggör i sin tur en diskussion om huruvida demokratisk federalism i Rojava kan betraktas som ett alternativ till nationalstaten eller om dessa politiska gemenskaper bygger på samma premisser. Då demokratisk konfederalism som ideologi har en tydlig utgångspunkt i kvinnans situation kommer även uppsatsen att präglas av en feministisk blick.

## 1.3 Frågeställning

Ovan beskrivna syfte kommer att undersökas utifrån följande frågeställning:

- Hur konstrueras politisk gemenskap i nationalstaten/nationalism respektive demokratisk konfederalism?

## 1.4 Teori och metod

Denna uppsats är till största del en teoretisk diskussion med utgångspunkt i diskursanalytisk metod. Politisk gemenskap är ett abstrakt begrepp som inte kommer att redas ut som sådant utan kommer att skildras utifrån uppsatsens två ingångar: nationalism och demokratisk konfederalism. Uppsatsen utgår ifrån

Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori, vilket utgör såväl metod som teori för uppsatsen då den sträcker sig över båda dessa fält. I uppsatsen kommer Laclau och Mouffes diskursteori främst användas som en ingång till ett poststrukturellt och postmarxistiskt synsätt på kunskap och makt.

Uppsatsen kretsar kring teorier om nationalism och demokratisk konfederalism, dessa lyfts dock inte fram som en del av uppsatsen teori utan utgör snarare uppsatsen analysmaterial.

### 1.4.1 Diskursteori

Diskursteorin är utvecklad av Ernesto Laclau och Chantal Mouffe som ett poststrukturellt och marxistiskt idémässigt verk snarare än en diskursanalytisk metod (Laclau & Mouffe, 2008, s. 26). Poststrukturellism utgår ifrån att kunskap kan nås genom språket och att makt således finns i språket och diskursen, en makt- och kunskapssyn som till största del utvecklats av Michel Foucault och Jacques Derrida. Diskursteorin har dock fått stort inflytande som just metod för att genomföra diskursanalytiska studier. Diskursteorin utgår ifrån att allting ingår i diskurser och således kan studeras diskursivt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 15, 19 & 32). Diskursteorin är begreppstyngd vilket kan göra att den uppfattas som svårtillgänglig. I denna uppsats väljer jag att inte använda samtliga Laclau och Mouffes diskursanalytiska begrepp i syfte att främst basera analysen på diskursteorins syn på kunskap och makt.

Diskursteorins utgångspunkt är att allting som finns och görs kan förstås som diskursiva praktiker. Diskurser fastställer betydelsen av en viss social praktik och reducerar således vår syn på verkligheten och möjligheten att förstå de sociala praktikerna (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 33f). Detta kan illustreras med ett exempel som är aktuellt för denna uppsats: politisk gemenskap som nationalstat eller stat. Det faktum att politisk gemenskap de senaste århundraden har tagit formen av nationalstater har inneburit att det idag är svårt att se bortom nationalstatsdiskursen, och än mindre statsdiskursen, och föreställa sig en annan form av politisk gemenskap. På så vis går det att säga att nationalstatsdiskursen begränsar vår möjlighet att se på politisk gemenskap.

Grundantagandet om att allting konstitueras i diskurser utgör inte ett ställningstagande mot att det finns en objektiv verklighet utanför diskurserna (Laclau & Mouffe, 2001, s. 108). Diskursteorin understryker dock att den materiella verkligheten utanför diskurserna är betydelselös för oss tills dess att den tillskrivs en diskursiv mening. Diskurserna är således materiella genom att den verklighet som är begriplig för människan är helt socialt överlagrad (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 42).

Diskursteorin är till stor del en teori om makt och använder sig av Antonio Gramscis historiematerialistiska hegemonibegrepp. Begreppet hegemoni belyser hur kunskapsskapande processer i överbyggnaden formar människors medvetande. Historiematerialismen utgår ifrån att ekonomin är samhällets bas och att denna styr överbyggnaden, vilket är de kunskapsproducerande institutionerna. Laclau och Mouffe kritiserar historiematerialismens determinism och menar att

det inte finns några förutbestämda objektiva lagar som delar in samhället i bestämda grupper. Basen determinerar inte överbyggnaden, det vill säga ekonomin styr inte tanken och kunskapsproduktionen. Enligt Laclau och Mouffe skapas allting, inklusive samhällsgrupper, alltid i politiska diskursiva processer. På så vis slår de ihop bas- och överbyggnad-begreppet till ett enda fält där allting produceras i samma diskursiva processer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 39f). Diskursteorin och Gramscis syn på makt i form av hegemoni delar det att makten betraktas som flytande snarare än aktörstyrd. Makten finns i diskursen i form att diskurserna styr vårt sätt att förstå verkligheten. Den diskursiva maktens yttersta form tar sig uttryck genom att diskurser når hegemonisk ställning och då upplevs som en objektivitet, vilket innebär att diskursen framstår som det enda rimliga sättet att se på verkligheten (ibid., s. 44f).

Diskursteorin betonar att allting är kontingent och syftar till att dekonstruera diskurser och synliggöra betydelsefulla kedjor och alternativa diskurser. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 56, 62). När två (eller flera) diskurser försöker definiera samma sociala praktik uppstår antagonism, en konflikt om att definiera verkligheten. Antagonism synliggör den hegemoniska diskursens gränser, att det som framstår som en objektivitet är precis lika socialt konstruerat som allt annat vi har kunskap om (Laclau & Mouffe, 2008, s. 29, 180 & 232). Antagonism upplöses genom en hegemonisk intervention där en diskurs erövrar hegemonisk ställning och blir den dominerande förklaringen. Genom dekonstruktion avser diskursanalysen att belysa mångtydigheten som finns bakom den hegemoniska diskursens entydighet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 55).

Diskursanalysens främsta syfte som metod är att dekonstruera texter och andra sociala praktiker för att ta fram dess underliggande premisser och inre motsägelser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 31). Centralt för diskursteorin är att makten och kunskapsproduktionen finns i alla sociala praktiker. Diskursanalysens syftar vidare till att utröna vilka betydelsefulla kedjor som bildar en viss diskurs, det vill säga vilka ideologiska premisser som en diskurs är uppbyggd av (ibid., s. 35 & 63). Det är dock viktigt att återigen betona att diskursteorin utgår ifrån en poststrukturalistisk kunskapssyn vilket innebär att det aldrig går att helt abstrahera sig från diskurserna. Det finns ingen sanning bortom diskursen så syftet med diskursteorin är inte att visa på någon som finns ”bakom” diskursen utan enbart att lyfta fram mångtydigheten som döljer sig bakom entydiga verklighetsbeskrivningar (ibid., s. 32f).

## 1.5 Material

I uppsatsen används ett varierat urval av sekundärkällor som beskriver nationalstaten, nationalism, demokratisk konfederalism och revolutionen i Rojava. Uppsatsen är i stort en teoretisk diskussion och det ter sig därför lämpligt att ta avstamp i och relatera till befintliga teoretiska verk på området. Det finns en stor diskrepans i mängden material kring dessa båda, vilket är helt naturligt då det rör



sig om ett styrelsesystem som funnits i sekler respektive ett nyetablerat styrelseskick. Om Rojava och dess ideologi finns det i huvudsak positivt vinklade texter, motvikt har dock gått att finna i en Lifos-rapport från migrationsverket samt en rapport från Human Rights Watch. Boken *A small key can open a large door* har varit viktig som en grundlig skildring av revolutionen i Rojava, boken publicerades 2015 av ett anonym redaktion som benämner sig själva som ”Strangers In a Tangled Wilderness” (benämns i uppsatsen som Strangers).

En viktig primärkälla för diskursanalysen är det samhällsfördrag som etablerar grunden för den demokratiska autonomin i Rojava. Vidare är Öcalans böcker är centrala för utformandet av demokratisk konfederalism som politisk gemenskap och är därför en central kunskapskälla för uppsatsen. Information om revolutionen och det politiska systemet i Rojava har även hämtats från reseberättelser, dels från akademiska fältstudier (Miley, 2015) som ger ett mer neutralt utifrån-perspektiv och dels från representanter från Rojavagrupperna (Knapp m.fl.) som ger en djupgående men positivt vinklad beskrivning av Rojava och dess politiska gemenskap.

Kapitlet om nationalism och nationalstaten kommer att struktureras utifrån fem teman som jag finner centrala samt är relevanta i förhållande till demokratisk konfederalism. Dessa kommer att lyftas fram genom både klassiska förklaringsmodeller (primordialism, modernism, konstruktivism) samt kritiska teorier. Fokus kommer att vara på att granska nationalstaten/nationalismen med en kritisk blick eftersom demokratisk konfederalism utgör en kritik av nationalstaten ter det sig lämpligt att relatera detta till andra kritiker av nationalstaten.

## 1.6 Forskningsläge

Det finns ett omfattande teoretiserande kring nationalism och nationalstaten. Nedan följer de ingångar till nationalstaten som fungerat som uppslag till den här uppsatsen, jag kommer att återvända till dessa teorier i kapitlet om nationalism nedan. Uppsatsen kommer dels att utgå ifrån forskning avsett att beskriva nationalismen kärna, historia, legitimeringsgrunder samt uttryck i dagens samhälle (Özkirimli, 2013; Sörlin, 2015; Garner, 2017). En central legitimeringsgrund för nationalismen är folket (Canovan, 2005), vilket har problematiserats med anledning av hur folkets gränser utesluter dem som hamnar på utsidan (Abizadeh, 2012; Ochoa Espejo, 2017; Näsström, 2009). Den politiska gemenskapen i nationalismen utgår ifrån en tes om likhet vilket med nödvändighet får exkluderande effekter (Stephens, 2013; Pettersson, 2015).

I nationalismen och nationalstaten har kvinnan en på samma gång central som undanskymd roll, feministiska teorier har kritiserat nationalstaten som en patriarkal institution (Yuval-Davis, 1997; Levit & Verchick, 2016). Den feministiska blicken kan även räknas in till de forskare som på ett kunskapsteoretiskt sätt studerat hur nationalismen och nationalstaten begränsar vår syn på världen (Stephens, 2013; Ranciere, 2010; Butler, 2007). Nationalism

har vidare analyserats genom begreppen kall och varm nationalism, vardaglig respektive stridbar. Michael Billig har belyst nationalismens vardagliga uttryck och hur den kontinuerligt konstrueras av alla (1998). Andra kritiker har fokuserat på statens roll som bärare av nationalismens logik (Ranciere, 2010; Arendt, 1973; Stevens, 2010).

För att kunna kritisera nationalstaten är det nödvändigt att frigöra sig från den och vidga sitt perspektiv, vilket är ett av Angharad Closs Stephens bärande resonemang i sin kritik av nationalism. Att frigöra sig från nationalism innebär en självrannsakan om ens egna roll i nationalismens 'vi' och en medvetenhet om att undvika nationalismens språk, för en användning av detta riskerar att vända en avsedd kritik till ett bestående av nationalism (Stephens, 2013, s. 79). Mycket av den kritiska forskningen kring nationalstaten stannar vid ett kritiserande och når inte något konkret alternativ till nationalstaten. Ett undantag är Jaqueline Stevens vars kritik är inriktad på att nationalstaten begränsar vår förmåga till empati och att en lösning vore att avskaffa alla ärftliga populationer (2010, s. 10–13). Ett mindre konkret alternativ ges av Angharad Closs Stephens och Vicky Squire vilka illustrerar politisk gemenskap som ett spindelnät byggt av människomöten (2012, s. 551). I studiet av tidigare forskning har jag funnit fem centrala teman i nationalism som är intressanta att diskutera i förhållande till demokratisk konfederalism, dessa teman är: känslan, folket, gränsen, staten, och kvinnan.

Denna uppsats utmärker sig från tidigare kritisk forskning om nationalstaten och alternativ till denna genom att ställa nationalstaten mot en faktisk existerande politisk gemenskap. Det finns mycket skrivet om revolutionen i Rojava och demokratisk konfederalism (Knapp m.fl., 2017; Strangers, 2015; Barkhoda, 2015; Staal, 2015; Lifos, 2015; Miley, 2015a; Svenska Rojavagrupperna; Dirik, 2015; Öcalan, 2016a; Damian Gerber m.fl., 2018) men jag har inte funnit något annat exempel på en teoretisk diskussion om politisk gemenskap relaterat till Rojava som ett konkret alternativ till nationalstaten. Andra uppsatser jag har funnit har främst fokuserat på den feministiska aspekten och det stora deltagandet av kvinnor i självförsvaret (Rojavas motsvarighet till militärt försvar). Denna uppsatsen kan bidra till diskussionen om politisk gemenskap genom att sammanföra teorier om nationalstaten/nationalism med teorin om demokratisk konfederalism samt undersöka hur denna praktiseras i Rojava.

## 1.7 Avgränsningar

Analysmaterialet (nationalstaten/nationalism och demokratisk konfederalism i Rojava) kommer att skildras med fokus på att få med en bredd av infallsvinklar. Beskrivningen av dessa ska ligga till grund för analysen om vad som utgör den politiska gemenskapens kärna i de båda systemen. Analysmaterialet kommer därför i huvudsak lyftas fram som två skilda konkreta och teoretiska exempel hur politisk gemenskap konstrueras i syfte att analysera vad politisk gemenskap består

av. Detaljer i hur demokratisk konfederalism administreras kommer att utelämnas till förmån för den teoretiska diskussionen.

Media har med iver rapporterat vad de revolutionära styrkorna i Rojava kämpar emot: Islamiska staten. Intresset för vad de kämpar för har däremot varit betydligt svalare (Miley, 2015a). Denna uppsats kommer inte att fokusera på kriget utan istället på upprättandet av en politisk gemenskap och vilka ideologiska överväganden som ligger till grund för det.

## 1.8 Disposition

Efter detta inledande kapitel i vilket uppsatsens syfte, frågeställning och tillvägagångssätt presenteras följer två kapitel som beskriver uppsatsens analysmaterial: demokratisk konfederalism och nationalism/nationalstaten. Det andra kapitlet om demokratisk konfederalism kommer dels att beskriva det som ideologi/teori för politisk gemenskap samt ge en historisk skildring över utvecklingen i Rojava. I uppsatsen tredje kapitel kommer nationalism och nationalstaten skildras utifrån fem centrala teman som tagits fram med hjälp av tidigare forskning. I uppsatsens fjärde kapitel kommer nationalism/nationalstaten och demokratisk konfederalism att studeras diskursanalytisk med ledning av forskningsfrågan. I det femte och avslutande kapitlet framförs uppsatsens slutsatser.

## 2 Demokratisk konfederalism i Rojava

*Rojava is neither a state nor a pure anarchist society. It is an ambitious social experiment that has rejected the seduction of state power and nationalism and has instead embraced autonomy, direct democracy, and decentralization to create a freer society for people in Rojava. The Rojava principles have borrowed from anarchism, social ecology, and feminism in an attempt to chart a societal vision that emphasizes accountability and independence for a radically pluralistic community (Strangers, 2015, s. 30)*

Citatet beskriver kärnfullt de centrala dragen i den politiska gemenskap som håller på att byggas upp i Rojava. Detta kapitel kommer dels att ge en kort historiebeteckning av den kurdiska frihetskamp som lagt grunden för revolutionen i Rojava. Vidare kommer demokratisk konfederalism och dess vision om en alternativ politisk gemenskap samt hur den kommer till uttryck i Rojava att presenteras.

### 2.1 Historisk återblick

För att beskriva vägen fram till den revolution som idag etablerat demokratisk konfederalism i Rojava är det lämpligt att inleda med en kort historisk återblick över kurdernas politiska situation i regionen. Den kurdiska nationen är världens största etniska grupp utan en stat (Miley, 2015b, 4 min). Kurdistan har funnits sedan åtminstone 1100-talet men alltid underkastat olika former av furstendömen, så som romarriket, osmanska riket och europeiska kolonialmakter (Knapp m.fl., 2017, s. 43f). Kurdernas situation har aldrig varit en enskilt regional angelägenhet utan kurderna har gång på gång använts som en bricka i världspolitikens spel (Strangers, 2015, s. 15). Första världskriget resulterade i att det imperialistiska förtrycket från ottomanska riket byttes ut mot ett mer systematiskt förtryck från fyra nationalstater, Syrien, Turkiet, Irak och Iran. Nationalstaternas förtryck har varierat i intensitet men följt ett nästan identiskt mönster av massdeportationer, förnekande och förbud av kurdisk identitet och kultur samt militär förföljelse, våld och mord. Omvärlden har bemött detta med diplomatisk tystnad och terrorstämpling av kurdisk mobilisering (Strangers, 2015, s. 8 & 12).

Som en reaktion mot kolonialiseringen utvecklades panarabismen, en ideologi som betonar panarabisk identitet snarare än religion. År 1940 grundades det

syrisk Ba'ath partiet, som med inspiration av panarabismen förespråkade sekularism, antiimperialism och arabisk nationalism. Ba'ath partiet förtryckte minoriteter och särskilt kurderna med anledning av att det fanns en kurdisk politisk organisering (Knapp m.fl., 2017, s. 43f). Sedan dess tillkomst har Ba'ath partiet styrt Syrien. Efter Assads maktövertagande kan Syrien beskrivas som en presidentmonarki präglad av förtryck, statssocialism och inskränkta fri- och rättigheter (Knapp m.fl., 2017, s. 45). Assadregimen konsoliderade makten till den grad att när Hafez al Assad avled år 2000 övergick makten till sonen Bashar al-Assad utan nämnvärda protester. Förhoppningar fanns om ett mjukare styre, dessa infriades dock inte. Assad den yngres regim behöll den auktoritära linjen men slopade de sociala ambitioner till förmån för ekonomisk liberalisering vilket även bidrog till att den redan befintliga korrruptionen tilltog. Livssituationen för den syrisk befolkningen försämrades vilket kan ses som anledning till att många välkomnade det uppror som år 2011 utbröt som en del av den arabiska våren (Knapp m.fl., 2017, s. 46).

Upproret i Syrien blev som väl känt inte den port till frihet som många hoppades på utan övergick i ett blodigt inbördeskrig där Assads regeringsstyrkor i allians med shiamuslimska milisgrupper stred mot sunnimuslimska rebellgrupper stödda av Saudiarabien. Inbördeskriget har destabiliserat landet och tvingat halva den syrisk befolkningen på flykt, främst inom landet och till grannländer men även till Europa och övriga världen. Extremistorganisationen Islamiska staten utnyttjade situationen och utropade år 2014 ett 'kalifat' i östra Syrien och västra Irak. Islamiska staten har sedan dess successivt fördrivits, till stor del av den kurdiska frihetsrörelsens självförsvarsstyrkor (Nationalencyklopedien, syrisk inbördeskriget). När upproren inleddes i Syrien försökte Assad-regimen blidka den kurdiska befolkningen genom att garantera medborgarskap till 200 000 kurder som tidigare gjorts statslösa. När kriget tilltog dröjde det dock inte länge innan regimen övergav de områden som befolkades av kurder och yazidier. Att de lämnades åt sitt öde under IS brutala framfart kan tolkas som att regeringen närmast överlämnade området till kurderna och övriga minoriteter. Tillfället togs till att genomföra en fredlig revolution i syfte att upprätta en autonomi styrd av demokratisk konfederalism (Strangers, 2015, s. 24f).

## 2.2 Demokratisk konfederalism

Demokratisk konfederalism är ett alternativt frigörelseprojekt i förhållande till nationalstaten som vilar på feminism, ekologi och gräsrotsdemokrati som grundpelare (Dirik, 2015a, s. 58). Abdullah Öcalan är frontnamnet i den revolutionära färan av kampen för ett fritt Kurdistan. I slutet av nittiotalet dömdes Öcalan av turkiska staten för inblandning i gerillakriget mellan PKK och den turkiska regimen (Knapp m.fl., 2017, s. 70–72). Fängslandet av Öcalan innebar en kris för PKK dels då han var rörelsens självklara ledare, och dels då rörelsen märkbart kände av att gerillataktiken inte gav önskat resultat. Detta föranledde ett

omfattande omskolningsarbete för Öcalan och PKK. De fann inspiration hos Zapatisterna, en minoritetsgrupp som i en fredlig revolution upprättat ett autonomt styre inom Mexikos nationsgränser. I fängelset studerade Öcalan postmarxism och anarkism och fastnade särskilt för Murray Bookchin. Detta ledde till att Öcalan och PKK övergav den klassiska marxismen och istället presenterade demokratiska konfederalismen som ett frihetligt alternativ (Strangers, 2015, s. 22).

Bookchins teori beskriver hur ett samhälle kan frigöras baserat i ekologi och har benämnts som frihetlig social ekologi eller eko-anarkism. Den sociala ekologin är en kritik mot den klassiska socialismen och anarkismens ensidiga fokus på klass respektive avskaffande av staten, vilket Bookchin menar skapar en förenklad verklighetsbeskrivning. Ordet hierarki innefattar de hierarkier som kan bestå även i ett klasslöst eller statslöst samhälle (Bookchin, 1982, s. 2f). Hierarki är det grundläggande problemet som gemensamt pekas ut av Öcalan och Bookchin, detta oavsett hur de är institutionaliserade eller var de finner sin legitimitet. Problemet med hierarkier har förvärrats genom nationalism. Frihetsrörelser vars målsättning är att upprätta en nationalstat når inte frihet utan enbart en ny institutionaliserad hierarki (Damian m.fl., 2018, s. 10f).

Demokratisk konfederalism ser dominansen över kvinnan som det mest grundläggande maktuttrycket som måste krossas för att överkomma andra former av förtryck och auktoritära problem. Sexism är den fundamentala formen av maktutövning och makt är en patriarkal egenskap. I nationalstaten har makten nått sin kulmen i form av sexism och nationalism. För att nå frihet behövs ett alternativ till nationalstaten eftersom denna är en antidot till frihet (Öcalan, 2016b, s. 36f). Kvinnan har i 5000 år levt under patriarkatets förtryck världen över. Den kurdiska kvinnan har varit exponentiellt utsatt av en hederskultur. Sedan åttiotalet har kurdiska kvinnor kämpat mot såväl kolonialism som den egna kulturens feodala struktur. Det patriarkala systemet skadar inte enbart kvinnor utan frigörelse från dagens system skulle innebära frigörelse för alla människor (ibid., s. 54 & 69).

Antikapitalism är ett annat centralt spår i Öcalans teori. Öcalan pekar på att kapitalismen, precis som nationalstaten, förstärkt underordnandet av kvinnor och är en förlängning av den dominante mannen. Kapitalismen är utvecklat ur patriarkatets klasstyre och har efterhand domesticerat nya grupper (Öcalan, 2016b, s. 58f). Öcalan har lanserat demokratisk konfederalism som ett alternativ till nationalstaten med anledning av att han inte ser det som möjligt för det kurdiska folket att uppnå frihet inom nationalstatssystemet. Öcalans kritik av nationalstaten är till stor del en kritik mot kapitalism (Öcalan, 2011, s. 19). Den moderna nationalstaten har utvecklats i samspel med den industriella revolutionen och dessa båda är nära sammanlänkade enligt Öcalan. Nationalstaten kan betraktas som en kapitalistisk koloni som syftar till att upprätthålla det kapitalistiska systemet framför att lyssna på folkets vilja. Nationalstaten är den ultimata formen av maktutövande i form av att den upprätthåller ett monopol över samhällets alla sfärer. Detta allomfattande monopol föranleder att nationalismens homogeniseringssträvan får stort genomslag i nationalstaten och har i flera fall lett till assimilering och folkmord av minoriteter (ibid, s. 12–15). Nationalstatens ideologiska grund är nationalism, positivism, sexism och religiositet, där sexismen

är det ursprungliga hierarkiska förtrycket som sedan replikerats på andra områden. Öcalan beskriver kvinnan som en koloniserad nation som i nationalstats-eran hamnat i den värsta situationen hittills i form av att mäns makt förstärkts genom exploatering av kvinnor (ibid., s. 16–18).

Demokratisk konfederalism syftar till att ge människor inflytande över sina liv och har därför ett starkt lokalt fokus. Detta innebär dock inte att demokratisk konfederalism ska reduceras till en regional företeelse för mellanöstern. I sitt tal på det kurdiska nyårsafton (Newroz) uttalade Öcalan den demokratiska konfederalismens långsiktiga mål om att uppnå en förändrad världsordning, i vilken nationalstatssystemet ersatts av en global demokratisk konfederalism (Öcalan, 2005).

Demokratisk konfederalism är den demokratiska modernitetens motsvarighet till den kapitalistiska modernitetens nationalstat. I denna demokratiska nation ska alla, oavsett religion, etnicitet med mera, ha tillträde och delta i självvalda identiteter och federala strukturer (Öcalan, 2017, s. 23f).<sup>1</sup>

Utvecklingen av demokratisk konfederalism lyfts ofta fram som ett föredöme på fredlig samverkan mellan olika etniska och religiösa grupper (Svenska Rojavagrupperna, 2019). Detta till trots utgår rörelsen i kurdernas frihetskamp och Öcalans språk är präglad av en tanke om folket och nationen. Rätten till självbestämmande implicerar rätten till en egen stat men detta menar Öcalan innebär inte friheten för ett folk och presenterar därför istället demokratisk konfederalism som ”det kontrasterande paradigmet för de förtryckta folken” (Öcalan, 2016a, s. 31).

Demokratisk konfederalism är ett alternativ till nationalstaten som gör statsapparaten överflödig som administratör av det politiska. Det innebär en demokrati utan stat, den demokratiska konfederalismen ersätter dock inte de grundläggande koncepten i demokratin utan det är i direktdemokratin som makten ska ligga i form av ett sorts kollektivt konsensus. Öcalan beskriver det som en ”naturlig rättighet att få uttrycka sin kulturella, etniska eller nationella identitet genom att organisera sig politiskt” (Öcalan, 2016a, s. 21f).

## 2.3 Demokratisk konfederalism i Rojava

År 2012 inleddes revolutionen och i november år 2013 utropades en demokratisk autonomi i Rojava, det första befriade området var Kobani (Miley, 2015b, 17 min). Idag består Rojava av tre kantoner, Afrin, Kobani och Jazira, där en autonom demokratisk förvaltning är under uppbyggnad. Geografiskt är dessa tre separata distrikt belägna längs Syriens gräns mot Turkiet (Knapp m.fl., 2017, s.

---

<sup>1</sup> Jag vill här fästa uppmärksamhet vid att Öcalan har en vid förståelse av nationsbegreppet, exempelvis kan kvinnor betraktas som en nation (Öcalan, 2016a, s. 18). Detta är således ett mycket vidare begrepp än den nationsbegrepp som i övrigt används i uppsatsen och syftar på nationen inom en nationalstat.

33). Rojava är kurdiska och betyder västra Kurdistan, namnet till trots utmärks Rojava för sin multietnicitet och fredliga samvaro mellan kurder, araber, assyrier, syrianer, yazidier, turkmener, armenier, beduinstammar och tjerkeser (Svenska Rojavagrupperna, 2019). Två och en halv miljon människor bor i områdena och har sedan 2012 deltagit i uppbyggnaden av demokratisk konfederalism. Det demokratiska projektet i Rojava är anarkistiskt till sin karaktär och strävar efter att upprätta ett styre utan hierarkier (Strangers, 2015, s. 25f).

Det finns inget officiellt band mellan PKK och Rojava, de delar dock en ideologisk grund då revolutionen i Rojava till stor del bygger på PKK:s samtida ideologiska inriktning (Dirik, 2015a, s. 58). PKK har sedan 2009 implementerat demokratisk konfederalism i form av rådsförsamlingar i turkiska byar (Strangers, 2015, s. 25). En startpunkt för Rojavarörelsen var bildandet av Demokratiska unionspartiet (PYD) år 2003. När upproret i Syrien bröt ut såg PYD chansen till radikal förändring och upprättade rådsförsamlingar med inspiration från de som etablerats i Turkiet. Rådsförsamlingarna avsåg inte att omedelbart ersätta staten utan erbjöd ett alternativ och fyllde ut där staten inte kunde uppfylla sina uppgifter. I augusti 2011 grundades Västra Kurdistans folkförsamling som en paraplyorganisation till rådsförsamlingarna (Knapp m.fl., 2017, s. 121–124).

Det finns ett flertal organisationer och partier i Rojava och alla är inte positiva till revolutionen. Den huvudsakliga oppositionen utgörs av partiet Kurdish National Council in Syria (ENKS). PYD är den främsta förespråkaren för demokratisk konfederalism i Rojava. TEV-DEM är en paraplyorganisation grundad av PYD utifrån revolutionens principer om gräsrotsdemokrati. Med anledning av den turbulenta situationen under det pågående inbördeskriget ansågs det nödvändigt att även upprätta en övergångsregering, Democratic Self-Administration (DSA). Det finns en DSA i varje region (kanton). Uppdraget för DSA är att verkställa beslut fattade av TEV-DEM, vilket i sin tur styrs från gräsrotsnivå där den lägsta organisationsformen, kommunen, utgörs av kvarter eller mindre byar (Barkhoda, 2016, s. 82f). Den 24 januari 2014 röstade samtliga Rojavas folkgrupper samfällt igenom ett samhällsfördrag (The Social Contract, 2014).

Ett land kan inte bli fritt om inte kvinnan är fri, Öcalans ord visar på kvinnans centrala roll i den demokratiska konfederalismen. Vilken är ett stort steg från att enbart två kvinnor närvarade vid grundandet av PKK. Det har funnits flera kurdiska kvinnopartier och sedan 2005 finns en kvinnokonfederation, KJB Koma Jinên Bilind, som förenar kvinnoorganisationer på såväl lokal som global nivå. I Rojava finns även en feministisk försvarskultur utformad på kvinnornas egna villkor och en separatistisk falang inom folkets försvarsenhet, YPJ (Balik m.fl., 2019, s. 43f). Begreppet rörelse passar väl för att beskriva demokratisk konfederalism och kvinnornas revolution i Rojava – för det handlar inte om ett parti eller en organisation, det är en omvälvning som sker på gräsrotsnivå i hela samhället (Dirik, 2015b, s. 30). I Rojava har separatistiska hus och en by, JINWAR, för att förverkliga kvinnofrigörelsen. JINWAR är en frizon för kvinnor där de kan finna systerskap och frihet i en plats isolerad. Byn har trettio hushåll, skola, bibliotek och är självförsörjande (Balik m.fl., 2019, s. 44).



I en Lifos-rapport från Migrationsverket om PYD-kontrollerade områden i Syrien träder en bild fram som bekräftar mycket av det som beskrivits ovan men också lyfter fram negativa aspekter av regimen i Rojava. Rapporten vittnar om förföljelse och brutalitet mot politiska motståndare, utnyttjande av minderåriga i försvar- och polistjänst och en personkult kring Öcalan. Anklagelserna om förföljelse förnekar självadministrationen och menar att det är frågan om personer misstänkta/dömnda för straffrättsliga brott. KRG, den kurdiska autonoma regionen i Irak, anser att de nyupprättade revolutionsdomstolarna i Rojava är ineffektiva och inte lever upp till rättssäkerhetsprinciper om opartiskhet och maktindelning. Mycket av informationen i Lifos-rapporten var hämtad från en rapport av människorättsorganisationen Human Rights Watch (Lifos, 2015, s. 4, 7 & 9f samt Human Rights Watch, 2014). Janet Biehl, som har skrivit biografier om Bookchin med fokus på inflytandet i Rojava revolutionen, ser en eventuell risk för att Rojava skulle, likt tidigare vänsterideologiska styren, falla in i auktoritära mönster. Biehl lyfter som exempel att det i Rojava finns en särskild licens för att ge ut böcker som innehåller krav om att böckerna ska hålla 'god moral' vilket öppnar för godtyckligt inskränkningar av yttrandefriheten (Biehl, 2015).

## 3 Nationalism och nationalstaten

I detta kapitel kommer teorier om nationalism och nationalstaten att presenteras och diskuteras utifrån fem för uppsatsen centrala kategorier: känslan, folket, staten, kvinnan och gränsen. I uppsatsen generellt och detta kapitel i synnerhet kommer begreppen nation, nationalism och nationalstat användas för att beskriva ett gemensamt fenomen utan att för den sakens skull ha bestämda definitioner eftersom gemensamma sådana saknar för de olika teoretiska verk som kapitlet är uppbyggt av. Nationen är ett vitt begrepp som inte behöver begränsas till en viss nationalstat men i detta kapitel hänvisar till nationen inom en nationalstat, formad av nationalism.

### 3.1 Nationen som en känsla

Det finns olika perspektiv på nationens ursprung och vad som är kärnan och ursprunget till nationalstaten men ett gemensamt drag för i övrigt skilt olika perspektiv är beskrivningen av nationalism som en känsla. Detta avsnitt kommer att beskriva olika perspektiv som betonar den emotionella aspekten av nationalism: primordialism, konstruktivism samt nationen som en affektiv atmosfär respektive en diskursiv formation.

Nationalism har en framträdande position i samhället och nationstillhörigheten tillmäts i regel högre värde än andra identiteter. Det syns även genom att tryggheten, i termer av såväl säkerhet som en känsla av tillhörighet, som nationalstatsystemet erbjuder överskuggar den nationalistiska politikens risker (Stephens, 2013, s. 29). Detta kan länkas till den traditionella synen på nationen som naturlig, primordialism. Primordialism utgår ifrån att nationer funnits i urminnes tider och att människan föds in i en nation formad av språk, kultur vilket tar sig uttryck i en intuitiv känsla av nationstillhörighet (Özkırımlı, 2010, s. 49). Detta perspektiv ställer således upp en tes om att alla har en nationalitet och att mänskligheten är indelad i objektiva urskiljningsbara nationer. Människan kan enbart nå självuppfyllelse i en nationell gemenskap. Nationen och nationaliteten är således den främsta identiteten och den enda och den naturliga källan till självständighet, politisk makt kan därför enbart organiseras i form av en nationalstat för att uppbära legitimitet hos folket (ibid., s. 51). En snarlik syn på nationen är att den formas i folkets kollektiva minne av historiska skeenden och symboler som ramas in i en berättelse om ett gemensamt politiskt projekt. Nationen förmedlas från generation till generation och förstärks i nationalstatens språk och utbildningsväsen (Canovan, 2005, s. 45f). Denna syn bär på konstruktivistiska drag men beskriver samtidigt nationstillhörigheten som ett

känslomässigt band som binder generationer samman på ett till synes naturligt sätt. Till viss del som reaktion mot dessa emotionella och naturalistiska förklaringar har modernismen utvecklat ett mer instrumentellt sätt att se nationalstaten som en produkt av moderniteten. Det globala nationalstatssystemet följer av århundranden av rationell industrialisering, sekularisering, demokratisering och urbanisering (Garner, 2017, s. 87).

Nationalismen har länge varit förpassad till politikens periferi och beskrivits som något extremt som blossar upp i tider av omvälvande förändring. Nationalismen brukar således inte användas för att beskriva en sittande regerings agerande (Billig, 1995, s. 5 & 48). Idag syns dock nya nationalistiska rörelser blomstra med full kraft världen över, även i regeringsställning (Wodak, 2015, s. 70). Michael Billig har med hjälp av begreppet 'banal nationalism' belyst det vardagliga konstituerandet av nationen vilket är ideologiska handlingar som västerländska nationalstater uppfunnit för att återskapa sig själva. Det faktum att den banala nationalismen upplevs som en 'bekväm normalitet' innebär inte att den är ofarlig. Varje nation skapar ett eget kollektivt minne men på ett sätt så att det upplevs som glömt vilket får till följd att enbart den 'heta' nationalismen som uppstår vid exceptionella händelser upplevs som verklig nationalism. Det dagliga reproducerandet av nationen sker i ett globalt system av nationalstater vilket innefattar stor makt (Billig, 1995, s. 6f & 38). Stephens tar ett annorlunda grepp om nationalismens rumslighet och beskriver det som en 'affektiv atmosfär' vilket likt Billigs teori fångar det vardagliga konstituerandet av nationen.

Nationstillhörighet upplevs i regel som en känsla (Stephens, 2016, s. 182). Känslan av nationell gemenskap kan inte förstås som något utsänt av nationalstaten utan snarare som en kollektiv känsla skapad av befolkningen (ibid., s. 187f). Det är denna emotionella aspekt som gör nationalismens grepp om den politiska gemenskapen så beständigt, eftersom det är investerat i var och en av medborgarna i en nationalstat. För att kunna utmana nationalstaten med en alternativ politisk gemenskap är det därför avgörande att kunna skapa en affektiv atmosfär som knyter människor till alternativet (ibid., s. 193).

Slutligen kan nationen beskrivas en diskursiv formation, vilket Ruth Wodak gör med inspiration från Benedict Andersons teori om 'imagined communities'. Den diskursivt skapade nationen är sammanbunden med en stark känsla av tillhörighet. Den nationella identiteten byggs upp av sociala konventioner och kollektiva känslor vilka lärs in i hemmet, skolan och genom media, politik och idrott. Denna föreställda homogenitet skapar ett 'vi' och 'dom' (Wodak, 2015, s. 77).

## 3.2 Nationen som ett folk

Folket är av central betydelse för all form av politisk gemenskap men är framförallt intimt förknippat med nationalismens gemenskap i nationalstaten. Margaret Canovan har särskilt belyst hur folket ofta används som en källa till politisk legitimitet. En snarast mytisk berättelse om folket har det format

människors politiska identitet och folket utgör därigenom en viktig politisk kraft. I folk-begreppet finns en inneboende konfliktyta i form av folkets gränser i förhållande till andra folk och mänskligheten som sådan (Canovan, 2005, s. 2f, 79f). Folket är en välanvänd retorisk figur även inom populismen där folket används som motsats till eliten. Ledare för populistiska partier brukar hävda att de är de enda sanna representanterna för folket och att övriga partier tillhör en elit som inte har förmåga att tillvarata folkets intressen (Ochoa Espejo, 2017, s. 94). Arash Abizadeh har studerat politisk legitimitet och funnit att folket som kriterium för demokratisk inkludering ställer upp gränser och att dessa gränser, som i huvudsak förknippas med nationalism även är närvarande i traditionell demokratiteori (Abizadeh, 2012, s. 867f). Abizadehs resonemang kommer att vidareutvecklas i nästa avsnitt.

Sofia Näsström kritiserar representativ demokrati med anledning av att det begränsar demokrati till nationalstatens ramar, vilket är problematiskt eftersom nationalstaten utgår ifrån en illusion om ett folk. Nationalstatssystemet premierar 'folket' och ger dem som räknas in i 'folket' inflytande men utövar samtidigt makt även över människor som inte ingår i 'folket'. Dessa människor är med anledning av att de inte räknas till folket berövade sin makt i nationalstatssystemet (Näsström, 2009, s. 6 & 22).

### 3.3 Nationen som en gräns

Ett vanligt tema i diskussioner om nationalism är dess funktion som gräns. I föregående stycke framgick de gränser som finns inneboende i folkbegreppet. Ernest Gellner har definierat nationalismen som en teori om politisk legitimitet grundad i en tanke om att etniska gränser inte ska gå över politiska gränser (Gellner, 1983, s. 1).

I nationalismen sätts gränserna utifrån en historisk nation, detta oavsett om nationalismen etiketteras som kulturell eller etnisk. I traditionell demokratiteori begränsas demokratin till ett visst folk och territorium utan att definiera vad som utmärker detta folk eller var gränsen går. Denna brist på specifikation menar Abizadeh föranleder att den traditionella demokratiteorin faller tillbaka till nationalismens logik om vart gränsdragningen bör gå. Med anledning av detta ställer Abizadeh upp en tes om att enbart en gränslös förståelse av folket kan legitimera demokrati (Abizadeh, 2012, s. 867f). Denna tes fasthåller Abizadeh vid men dock kvarstår problemet med gränser för faktiska politiska beslut – vilka ska innefattas? Abizadeh menar inte att enbart ett styre som omfattar all världens befolkning kan anses legitimt och ser ett praktiskt behov av gränser. För att uppnå demokratisk legitimitet måste dock dessa gränser beslutas av alla som berörs av dem, inte enbart dem på insidan. Demokratisk legitimitet härrörs inte ifrån någon förpolitisk källa utan finns i yttrandepraktiker, politisk kamp, rättfärdigande och beslutsfattande (Abizadeh, 2012, s. 880f).

Jonna Pettersson har funnit att problemet med nationalstatssystemet såväl som liberala idéer om universalism ligger i att *likhet* ställs upp som ett villkor för politisk gemenskap. Likhet som ett möjliggörande villkor för politisk gemenskap formulerar gemenskapen utifrån vilka som är inkluderade och innebär per automatik att gränser ställs upp där vissa hamnar på utsidan. Ett samhälle som har likhet som enande faktor kommer trots försök till inkludering alltid ha exkluderande effekter. För att komma ifrån detta problem krävs en ny förståelse av den politiska gemenskapens rumslighet som tvärtom likhet är en gemenskap som inte går att beräkna (Pettersson, 2015, s. 222 & 234).

### 3.4 Nationen som en stat

Utmärkande för nationalistiska projekt är ett krav om att politiska styren ska utgå från folket, det tar sig i regel uttryck i ett krav om en egen stat men kan också röra autonoma regioner inom en stat (Yuval-Davis, 1997, s. 16f). Nationalism är en central beståndsdel av den moderna välfärdsstaten. Det går till och med att säga att hela den västerländska moderniteten har nationaliserats och utmynnat i kulturimperialism (Sörlin, 2015, s. 49, 62f).

Hannah Arendts teori om rätten till rättigheter är en kritisk belysning av hur alla inte kan tillgodogöra sig mänskliga rättigheter i nationalstatssystemet. Teorin utformades i nära anslutning till andra världskriget och fokuserar på situationen för minoriteter, flyktingar och statslösa. Teorin visar på att det krävs en tillhörighet till en politisk gemenskap för att kunna använda sig av de formella mänskliga rättigheterna som beskrivs som universella (Arendt, 1973, s. 295).

En psykologisk ingång till kritik av nationalstaten framför Jaqueline Stevens som menar att nationalstaten begränsar förmågan att känna empati. Staten skapar den juridiska familjen vilken är en form av maktkonsolidering. Stevens radikala förslag är att alla ärftliga populationer bör avskaffas. Detta innebär ett avskaffande av födslorätt till medborgarskap, arv, äktenskap och landrättigheter (Stevens, 2010, s. 10–13).

Jacques Ranciere framhäver strävan efter konsensus som problemet i dagens politiska system. Konsensusordningen är ett polisstyre som innebär att vissa hamnar utanför och istället bör dissensus eftersträvas. En demokrati där meningsskiljaktighet uppmuntras möjliggör jämlikhet och är enligt Ranciere det enda som kan betraktas som en verkligt demokratisk politik. Med hjälp av dissensus synliggörs det som annars skulle varit osynligt. Ranciere beskriver detta som att det finns 'två världar i en och samma värld', vilket han exemplifierar med kvinnors krav på rättigheter i det patriarkala samhället (Ranciere, 2010, s. 38, 42 & 69).

### 3.5 Nationen som en kvinna/icke-kvinna

Virginia Woolf pekade tidigt på nationalstatens exkludering av kvinnor med orden: "as a woman, I have no country. As a woman I want no country. As a woman my country is the whole world" (Woolf, 1938, s. 109). Detta berömda citat belyste nationalismens ignorans för kvinnor och hur nationalismen som såväl teori som politiskt projekt inte inkluderade kvinnor. Det dröjde till sent nittonhundratals innan kvinnan verkligen gjorde intåg i teoribygget kring nationen. Nira Yuval-Davis är en av de som framförallt belyst könsdimensionen av nationen. Hon har en diskursiv och intersektionell förståelse av kvinnan och könsrelationer, det vill säga något socialt konstruerat i relation till andra makthierarkier (Yuval-Davis, 1997, s. 7 & 9).

Judith Butler beskriver genus som återupprepad gestaltning av vad förväntas av respektive kön som upprepas till den grad att de upplevs som naturliga (Butler, 2007, s. 88). Detta kan kopplas till en av Yuval-Davis huvudkritiker av nationalismen, den kulturella förställningen av nationen i vilken konstruktionen av manlighet och kvinnlighet spelar en central roll. Nationens gräns kan på ett symboliskt plan sägas finnas i kvinnans kropp dels i hennes roll som ett förkroppsligande av kollektivet och dels som den som föder fram nationen. Kvinnan som biologisk bärare av nationen är ett annat viktigt spår i Yuval-Davis kritik. Kvinnans reproduktiva rättigheter är intimt förknippad med konstruktionen av nationen och har därför blivit konstant reglerad i syfte att öka befolkningen, minska befolkningen eller förfina folkstammen. Den sista av dessa samspelar med en intersektion av faktorer som klass, funktion, sexualitet, ålder, etnicitet och rasförställningar. Dessa faktorer är även viktiga i det sista stora temat i Yuval-Davis kritik: medborgarskapet. Medborgarskapet kan intuitivt framstå som det mest neutrala sättet att avgöra vilka som tillhör staten men kön har historiskt sett varit en källa till olika behandling vad gäller medborgarskap och studeras medborgarskap i bred bemärkelse som politiska-, civila- och sociala rättigheter och skyldigheter så finns det en tydlig skillnad mellan män och kvinnors medborgarskap (Yuval-Davis, 1997, s. 22–24).

Ekofeminismen är en feministisk inriktning som lyfter länken mellan män(niskans) underkastelse av naturen med mäns förtryck av kvinnor. I denna lyfts genomskärningen mellan miljöproblem och "mänskliga förtryck" som sexism, rasism, klass, homofobi. Detta utgår ifrån en kritik mot att västvärlden premierar människan och det mänskliga sinnet över naturen och dess processer. Eftersom väst också förknippar mannen till förnuftet och sinnet och kvinnan till naturen blir kvinnor och naturen förtryckta av denna ordning (Levit & Verchick, 2016, s. 30).

Ett rådande system av lagar, som exempelvis nationalstaten, rättfärdigas ofta med hänvisning till hur barbariskt det var innan dess tillkomst. Tvärtom kan det även förekomma en idealisering av ett förkulturellt stadium innan patriarkatet där det naturligt kvinnliga kom till sin rätt, detta kritiserar Judith Butler som exkluderande och kulturkonservativt (Butler, 2007, s. 92).

## 4 Demokratisk konfederalism – en alternativ gemenskap?

Detta kapitel kommer att inledas av en kort diskussion om nationalstaten och den demokratiska konfederalismens plats på det diskursiva fältet. Därefter kommer demokratisk konfederalism i Rojava att studeras i ljuset av de fyra teman som nationalstaten belysts utifrån i föregående kapitel i syfte att utröna likheter och skillnader dessa emellan samt vad teorierna säger om politisk gemenskap. Analysen relaterar tillbaka till det analysmaterial som presenterats i de två föregående kapitlen samt samhällsfördraget<sup>2</sup> för den demokratiska konfederalismen i Rojava.

### 4.1 Antagonism i den politiska gemenskapen

En utgångspunkt för denna uppsats är att staten och till stor del nationalstaten är att betrakta som en hegemonisk diskurs, det vill säga att nationalstaten framstår som det enda rimliga sättet att organisera politisk gemenskap. Detta är en maktposition som nationalstaten besitter i form av att alternativa former för politisk gemenskap blir otillgängliga (jmf Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 44f). Nationalstaten kan beskrivas som en produkt av nationalism i den mening att nationalismen som ideologi förespråkar att stater ska organiseras utifrån berättelsen om en enhetlig nation (Gellner, 1983, s. 6). Nationalism kan inte på samma sätt ses som en hegemonisk diskurs eftersom decennier av globalisering har inneburit ett avståndstagande från nationalismen. Även om det funnits ett officiellt avståndstagande från nationalism pekar Billigs teori om banal nationalism på att nationalismen ändå är att betrakta som en till närmast hegemonisk diskurs utifrån hur den obemärkt är en central del av vår vardag och politiska gemenskap (jmf Billig, 1995, s. 5).

Demokratisk konfederalism har utformat ett alternativ till nationalstaten baserat i social ekologi, jämställdhet och anarkism (Strangers, 2015, s. 30). Nationalstaten och demokratisk konfederalism försöker båda att definiera vad politisk gemenskap är och hur denna bör organiseras, vilket innebär att antagonism uppstår. Antagonismen synliggör gränserna för den hegemoniska diskursen, det vill säga att det som upplevs som en objektivitet är precis lika

---

<sup>2</sup> Samhällsfördraget refereras enbart som artikelnummer, i referenslistan hittas den under Källmaterial som 'The Social Contract'.

socialt konstruerat som allting annat (jmf Laclau & Mouffe, 2008, s. 180). Antagonism kan upplösas genom en hegemonisk intervention, vilket innebär att en annan diskurs övertar den hegemoniska ställningen och blir den förklaringsmodell som upplevs som rimlig och objektiv (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 55). Demokratisk konfederalism skulle kunna betraktas som en hegemonisk intervention i förhållande till nationalstaten och nationalismen. Dock har Öcalan uttryckligen motsatt sig att demokratisk konfederalism skulle eftersträva hegemoni eftersom demokratiska civilisationer som sådana är motsatsen till hegemoni då dessa utgår ifrån förståelse och respekt för allas åsikter. Detta kan i sin tur kontrasteras mot att det finns en tydlig ambition om att demokratisk konfederalism inte ska stanna som ett regionalt projekt utan målet är att upprätta demokratisk konfederala strukturer på global nivå (Öcalan, 2016a, s. 26f). Demokratisk konfederalism är ett ambitiöst och allomfattande alternativ till nationalstaten. Det är ett alternativ som verkligen utmanar nationalstaten men det går nog att sluta sig till att det i nuläget inte är att betrakta som en hegemonisk intervention. Dels för att det till sin omfattning ännu inte kan anses ”på riktigt” hota nationalstatens ställning som den självklara organiseringen av politisk gemenskap och dels för att det inte finns någon avsikt om att bli det enda alternativet. Däremot är det en alternativ diskurs i förhållande till nationalstatsdiskursen som skapat antagonism i diskursen om politisk gemenskap, vilket uppstår när två diskurser försöker definiera samma fenomen. Med andra ord kan det benämnas som en konflikt om verklighetsbeskrivningen, i detta fallet av vad som är en den centrala politiska gemenskapen.

I detta kapitel kommer antagonismen mellan nationalstaten/nationalismen och demokratisk konfederalism att utredas. Dessa kommer att dekonstrueras i syfte att studera vad som är de underliggande premisserna för dessa. En dekonstruktion avser ta fram pluraliteten som döljer sig bakom en diskurs entydiga verklighetsbeskrivning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 55).

## 4.2 Demokratisk konfederalism utifrån nationalismens tema

### 4.2.1 Känslan

Teorin om den banala nationalismen fokuserar på det vardagliga konstruerandet av nationen (Billig, 1995, s. 6f & 38). För att koppla det till demokratisk konfederalism går det att konstatera att det är en politisk rörelse med stor betoning på gräsrötterna och som kräver ett aktivt engagemang från befolkningen. På sin fältresa till Cizîre slogs Jeffery Miley, sociologidoktor på Cambridge, av den kollektiva optimism som bar upp den revolutionära rörelsen i Rojava. Han har



tidigare studerat bristen på intresse för politisk organisering bland arbetare i Spanien och ställde det mot det kraftfulla politiska engagemang som han mötte hos människor i Rojava (Miley, 2015b). En förklaring till nationalismens framgångar är dess förmåga att appellera till människors känslor och i synnerhet väcka en känsla av tillhörighet. Stephens betonar att om ett alternativ ska kunna utmana nationalstatsdiskursen är det avgörande att alternativet når människors känslor genom att skapa en affektiv atmosfär (Stephens, 2016, s. 193). Att döma av Mileys reseberättelse har rörelsen i Rojava skapat något som kan liknas vid det som Stephens beskriver som en affektiv atmosfär. Lifos-rapporten från Migrationsverket visade dock en annan bild där inte alla delade den optimism som många finner för revolutionen i Rojava (Lifos, 2015). Jag kan inte undgå att fundera på om det är möjligt att långsiktigt upprätthålla det engagemang som just nu verkar finnas i Rojava. Det innebär en politisering av det vardagliga som kräver en politiskt intresserad befolkning. Är det möjligt att med kontinuitet väcka ett sådant tidskrävande engagemang? Ett troligt svar från den demokratiska konfederalismens är att i friheten som vilar bortom kapitalismen finns det oceaner av tid och kraft att använda till ett folkstyrt samhälle (jmf Öcalan, 2016a, s. 74).

#### 4.2.2 Folket

Öcalan har en vid definition av nationsbegreppet då han talar om exempelvis en demokratisk nation och en kvinnonation (Öcalan, 2017, s. 23f; 2016a, s. 18). I det breda nationsbegreppet syns konnotationer till nationalismens retorik i teorins fokus på nationer. Det finns en viss oklarhet i om den demokratiska konfederalismen är frigjord från etnicitet/kultur/religion/geografi eller om det finns en uppdelning baserad i dessa kategorier.

I samhällsfördraget finns det en slitning mellan ett öppet och mer slutet förhållningssätt till religion. Den demokratiska konfederalismen framhåller genomgående att alla kulturer/religioner/etniciteter är välkomna i demokratiska konfederalismens gemenskap och arrangerar rådsstrukturer baserade i dessa grupperingar. Ambitionen verkar vara att skapa samtal och samarbete mellan dessa grupperingar snarare än att på ett djupare plan förena människor bortom dem. Edsbekännelsen i art. 86 är ett märkligt inslag i samhällsfördraget som på något sätt kan manifesteras det ambivalenta förhållningssättet till religion: "*I solemnly swear, in the name of Almighty God.* Denna kan ställas i kontrast till art. 92 som befäster en separation mellan religion och stat (vilket även det är märkligt i en något som påstås vara en demokrati utan stat).

Margaret Canovan belyser hur folket kan betraktas som en politisk kraft (Canovan, 2005, s. 6). Demokratisk konfederalism är en rörelse som med sin gräsrotsstruktur appellerar till folket och att makten ska återgå från en förtryckande elit till folket. Samtidigt framhäver Öcalan att demokratisk konfederalism inte eftersträvar att ersätta nationalstatens hegemoniska position (Öcalan, 2016a, s. 26 & 31). Detta skiljer den demokratiska konfederalismen från den klassiska marxismens stora narrativ om revolutionen som den enda lösningen. Enligt diskursteorin döljer stora narrativ verklighetens pluralism och att allting är

kontingent (Laclau & Mouffe, 2008, s. 38) och avfärdandet är således önskvärt utifrån diskursteorins kunskapssyn. Det går dock att ifrågasätta hur en ideologi som inte framhäver sig som bättre än andra ska lyckas övertyga folket. Kanske finns nyckeln i gräsrotsstrukturen som gör folket till aktiva delar av politikens utformning. För att ett system som demokratisk konfederalism ska få stort genomslag är det möjligt att det behövs en rekonceptualisering av förståelsen av det politiska och ideologiska från dagens praktik av att ansluta sig till ”ett färdigt politiskt koncept” till en förståelse av politik som något som ständigt skapas.

### 4.2.3 Gränsen

Samhällsfördragets art. 83 befäster att *”Syrian citizens holding dual nationality are barred from assuming leading positions in the Office of the Canton Premier the Provincial Council, and the Supreme Constitutional Court.”* Detta framstår som en repetition av statens gränslogik snarare än ett radikalt alternativ. Att inte kunna få söka visas poster på grund av dubbelt medborgarskap tvingar personer att *välja* den demokratiska konfederalismen som sin främsta identitet, vilket kan ses som ett sätt att skapa enhet baserad i *likhet* vilket för tankarna till nationalismens logik (jmf Petterson, 2015, s. 222 & 234).

Art. 37 i samhällsfördraget garanterar allas rätt att söka asyl. Vidare har samhällsfördraget en långtgående multilateral ambition då den utöver att inkorporerar FN:s mänskliga rättigheter-förklaring så garanteras dessutom art. 22 alla folkrättens rättigheter och skyldigheter gällande civila, politiska, kulturella sociala och ekonomiska rättigheter. Abizadeh menar att de gränser som nationalismen ställer upp utifrån idén om folket även går igen i traditionell demokratiteori. För att inte falla tillbaka till nationalismens logik krävs att alla som omfattas av gränser har demokratiskt inflytande över dessa (Abizadeh, 2012, s. 880f). Den demokratiska autonomin i Rojava ser likt Abizadeh värdet av en inkluderande struktur av beslutsfattande. I samhällsfördraget återvinns dock nationalstaternas asylrättssystem istället för att föreslå ett mer demokratiskt alternativ vilket har gjorts på många andra områden. Det finns en stark ambition om att vara en politisk gemenskap för alla och trots det skapas en insida och utsida. Detta sätter ljus på hur gränsen för den politiska gemenskapen är en av de svåraste frågorna att lösa för den som har som syfte att upprätta en inkluderande gemenskap.

### 4.2.4 Staten

I förorden står det progressiva målsättningar och visioner för de autonoma regionerna i Rojava. Dessa följs dock inte med tydlighet upp i samhällsfördragets artiklar som till stor del liknar en nationalstats grundlag. Ett av de mest progressiva inslagen är att kvotering (minst 40 procent av respektive kön) är inskrivet i samhällsfördraget, i övrigt liknar det parlamentarisk demokrati med

nationalistisk retorik. Detta kan tolkas som ett bevis på nationalismens starka ställning som hegemoni över hur politisk gemenskap bör konstrueras.

Den demokratiska autonomi i Rojava är minst sagt impopulär i Turkiet vilket föranlett en handelsblockad mot Rojava av omfattande karaktär då den även omfattar övriga NATO-medlemsländer (Knapp m.fl., 2017, s. 240). Handelsembargot mot Rojava kan utöver den regionala konfliktytan mellan PKK och Turkiet betraktas som västerländska nationalstaters ovilja att acceptera styren som är strukturerad efter en annan grund än liberal demokrati och kapitalism.

Hierarki är enligt den demokratisk konfederalismen det grundläggande problemet (Damian m.fl., 2018, s. 10f) och autonomi i Rojava är upprättad som en 'demokrati utan stat', vilket är ett politiserat samhälle där medlemmarna är frigjorda och engagerade. Det är motsatsen till representativa demokratier där medborgarna är passiva i förhållande till politiken (Miley, 2017, 6 min). I motsats till statsbyråkrati är det ett självadministrerande system där samhällsgrupper kan uttrycka sig i lokala rådsförsamlingar och kooperativ (Staal, 2015, s. 236). Makt ska utövas genom direktdemokrati vilken Öcalan beskriver som en kollektiv konsensus (Öcalan, 2016a, s. 21f). Detta kan intuitivt antas stå i polemik med Rancieres tanke om konsensusordningen (och statens upprätthållande av denna) som grundproblemet i den politiska gemenskapen och där lösningen finns i strävan efter dissensus (Ranciere, 2010, 42). Jag tolkar det dock som att Ranciere åsyftar passiviseringen i den representativa demokratin som får alla att "tro" att de vill samma. Jag ser det som att Ranciere önskar att alla de åsikter som inte hörs i samhället bereds plats för att synliggöra pluralismen, vilket påminner om diskursteorins dekonstruktion. Detta får anses ligga i linje med vad som är syftet med den demokratiska konfederalismens gräsrotsstyre.

I anslutning till detta är det viktigt att peka på elefanten i rummet, de historiska exempel av politiska gemenskaper med ideologiska förtecken om frihet och jämlikhet som lett till auktoritära styren. Det finns klara risker för att styrelseskicket i Rojava skulle gå i den fällan när ideologin är en inkorporerad del av skolutbildningen och försvaret (jmf Biehl, 2015). Dessa risker ska verkligen inte underskattas men jag vill ändå lyfta att det som idag inte uppfattas som ideologi utan rättigheter framstår annorlunda utifrån diskursteorins syn på makt och kunskap, då är de likväl resultatet av ideologiska processer (jmf Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 31). Den demokratiska konfederalismen till stor del utgår från kollektivet och söker kollektiva lösningar, vilket syns i det samförståndsriktade domstolssystemet (jmf Knapp m.fl., 2017, s. 207). Detta kan ställas mot nationalstaten som betonar individen och individens rättigheter. Domstolsprocessen i Rojava är ett exempel på reparativ rättvisa vilket skiljer sig tvärtemot nationalstatens kontradiktoriska domstolsförfarande (Sarnecki, 2017, s. 153).

En annan skiljelinje mellan demokratisk konfederalism och nationalstaten är synen på miljön. I demokratisk konfederalism är ekologi en av samhällets tre kärnvärden (Dirik, 2015a, s. 58) och i nationalismen finns det inte ett ord om naturen. Naturen har likt kvinnan behandlats som en undersåte i den nationalistiska ideologin (jmf (Levit & Verchick, 2016, s. 30). I en tid av alarmerande klimathot och snabbt förändrad miljö (IPCC, 2018) känns det extra

relevant med ett styrsystem som ser värdet med en politisk gemenskap som sätter människan i en miljömässig kontext.

Jaqueline Stevens ser staten som problematisk i sig och föreslår att alla ärftliga populationer avskaffas (Stevens, 2010, s. 10–13). I ljuset av Stevens förslag framstår den demokratiska konfederalismens teori som mindre radikal. Den demokratiska konfederalismen värnar om att bevara de kulturer och familjestrukturer som finns idag. Det finns en tydlig ambition om ett pluralistiskt samhälle men det går att skönja att denna pluralism ändå ska formas utifrån de sociala kategorier vi känner till idag. Stevens förslag är mer radikalt på så sätt att hon menar att vi bör upplösa de sociala kategorier som vi idag känner till eftersom alla dessa bär på en hierarkisk och förtryckande grund. Annorlunda skulle det kunna beskrivas som att demokratisk konfederalism framförallt förändrar den offentliga sfären medan Stevens teori har stor effekt på familjelivet och den privata sfären, även om båda teorierna berör det offentliga såväl som det privata. Med tanke på hur kurderna konstant har haft sin identitet hotad genom historien (Strangers, 2015, s. 12) är det inte svårt förstå viljan att beskydda färdiga kategorier av etnicitet, kultur och religion.

#### 4.2.5 Kvinnan

Mannen är det subjektet i nationalismen och nationalstatsprojektet. Kvinnan har en mycket perifer tillvaro i nationalismens idé och historieböcker (Yuval-Davis, 1997, s.1). I den demokratiska konfederalismen har kvinnan tvärtom en högst uttalad central roll. Detta till den grad att det övergår till en essentialiserande bild av kvinnan som 'den goda' och 'empatiska' människan. Förtrycket av kvinnan uppstod för 5000 år sedan (Öcalan, 2016b, s. 69) och det finns en outtalad idealisering av det tillstånd som rådde dessförinnan då kvinnor tilläts leva ut sin fulla potential bortom patriarkatets bojar. Öcalan beskriver exempelvis att kvinnan har ett 'mer omfattande band med livet' hon är mer 'sensibel' och att ett 'estetiskt perspektiv' är 'essentiellt för kvinnan'. Vidare framställs kvinnan som den fundamentala kraften i ekonomin eftersom ekonomi syftar till att nära vilket faller sig naturligt för kvinnor (Öcalan 2016b, s. 63, 75). Butler kritiserar idealisering av ett förtillstånd som kulturkonserverativt och exkluderande eftersom det befäster den falska bilden av att de socialt konstruerade könen skulle härstamma från en naturlig kvinnlighet respektive manlighet (Butler, 2007, s. 88 & 92). En av diskursteorins utgångspunkter är att allting är kontingent, det vill säga det kunde vara annorlunda (Winther Jørgensen och Phillips, 2000, s. 55f). Öcalans essentialiserande bild av kvinnan som en varelse med naturliga står därför i strid med diskursteorins syn på makt och kunskap och kan snarast ses som en form av manligt maktutövande att försöka definiera 'den kvinnliga essensen'.

I huvudsak för dock Öcalan ett omfattande historiskt resonemang om varför kvinnan ska vara revolutionens utgångspunkt och den demokratiska autonomi i Rojava har progressiva jämställdhets aspekter så som kvotering till offentliga maktpositioner är inskrivet i samhällsfördraget (art. 47, 65, 87), JINWAR,

separatistiska kvinnohus och en militär organiserad som självförsvar med en feministisk värdegrund (Balik m.fl., 2019, s. 43f).

## 4. Slutsatser

I detta avslutande kapitel kommer uppsatsens slutsatser att presenteras i syfte att på ett sammanfattande vis besvara uppsatsens frågeställning:

*Hur konstrueras politisk gemenskap i nationalstaten/nationalism respektive demokratisk autonomi i Rojava/demokratisk konfederalism?*

Nationalstaten är att betrakta som en hegemonisk diskurs och demokratisk konfederalism är en alternativ diskurs i förhållande till denna. I och med upprättandet av en demokratisk autonomi i Rojava styrd efter den demokratiska konfederalismens principer har antagonism uppstått mellan nationalstaten och demokratisk konfederalism. Detta eftersom de båda avser att definiera samma fenomen: vad som utgör en politisk gemenskap. I uppsatsen har fem aspekter uttrönts som centrala för nationalism och särskilt angående diskussionen kring demokratisk konfederalism i förhållande till nationalstaten. Dessa är nationen som: känslan, folket, gränsen, staten och kvinnan.

En förklaring till nationalstatssystemets starka position är dess förmåga att appellera till människors känslor och skapa en känsla av trygghet och tillhörighet, med andra ord en affektiv atmosfär. Det framstår som att demokratisk konfederalism med sitt fokus på gräsrotsnivån har lyckats skapa en affektiv atmosfär där människor blir engagerade att delta och känner sig inkluderade. Demokratisk konfederalism eftersträvar inte att överta nationalstatens hegemoniska ställning vilket öppnar för frågor hur den ska övertyga människor utan att påstå sig vara den främsta lösningen. Svaret finns troligen i gräsrotsstrukturen och en rekonceptualisering av politik. I nationalismen vilar en inneboende skarp gräns mot det som inte anses ingå i den politiska gemenskapen. En liknande gräns finns även i demokratisk konfederalism men som framstår som mer möjlig att överträda. Kvinnans framskjutna position i den demokratiska konfederalismen präglas av en essentialiserande bild som placerar kvinnan i ett narrativ om vad som är kvinnans roll och egenskaper.

Sammanfattningsvis finns både likheter och skillnader i demokratisk konfederalism och nationalstaten. Demokratisk konfederalism konstitueras av kollektivism, gräsrotsdemokrati, ekologi, kvinnan (utifrån en essentialiserande förståelse) och pluralism utifrån fasta sociala kategorier. Nationalstaten konstrueras av folket, likhet, staten, representativ demokrati, individualism och mannen som subjekt. Gemensamt ställer de båda politiska gemenskaperna upp yttre gränser, men gränsen till den demokratiska konfederalismen framstår som enklare att överträda. Båda har en essentialiserande syn på kön, kulturella och religiösa grupper men har olika inställning till huruvida dessa bör förenas eller ej.

## 5 Referenser

- Abizadeh, Arash (2012) 'On the Demos and Its Kin: Nationalism, Democracy, and the Boundary Problem', *The American Political Science Review*, 106(4), p. 867-882.
- Arendt, Hannah (1973). *The origins of totalitarianism*. New ed. with added prefaces New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Balik, Nusin, Bozcali, Ferah, Klominek, Emilia (2019). *Jin Jiyan Azadi – Kvinnor Liv Frihet, Den kurdiska kvinnokampen.*, i: Bang, nr. 1, 2019.
- Barkhoda, Dilir (2016). *The Experiment of the Rojava System in Grassroots Participatory Democracy: Its Theoretical Foundation, Structure, and Strategies*. Quest Journals. *Journal of Research in Humanities and Social Science* Volume 4, Issue 11 pp: 80-88. ISSN(Online): 2321-9467.
- Biehl, Janet (2015). *Paradoxes of a liberatory ideology*. Tillgänglig: <http://www.biehlonbookchin.com/paradoxes-liberatory-ideology/>
- Billig, Michael (1995). *Banal nationalism*. London: Sage.
- Bookchin, Murray (1982). *The Ecology of Freedom the Emergence and Dissolution of Hierarchy*. Palo Alto, Calif.: Cheshire Books.
- Butler, Judith (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.
- Damian Gerber & Shannon Brincat (2018): *When Öcalan met Bookchin: The Kurdish Freedom Movement and the Political Theory of Democratic Confederalism*, *Geopolitics*, DOI: 10.1080/14650045.2018.1508016
- Dirik, Dilar (2015a). *The Women's Revolution in Rojava: Defeating Fascism by Constructing an Alternative Society.*, i: *Stranger In a Tangled Wilderness*. (2015). *A Small Key Can Open a Large Door: The Rojava Revolution*. US: Combustion Books.
- Dirik, Dilar (2015b). *Living Without Approval*. I: *Stateless democracy*, New World Academy #5. ISBN: 978-90-77288-22-1.
- Garner, Steve (2017). *Racisms: an introduction*. Second edition Los Angeles: SAGE.
- Gellner, Ernest (1983). *Nations and nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Human Rights Watch (2014). *Under Kurdish Rule. Abuses in PYD-run Enclaves of Syria*. Tillgänglig: <https://www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria#page>
- IPCC, Intergovernmental Panel on Climate Change (2018). *Global Warming of 1,5°C*. Revised on January 2019 by the IPCC, Switzerland.

- Knapp, Michael, Flach, Anja & Ayboga, Ercan (2017). *Revolution i Rojava: demokratisk autonomi och kvinnofrigörelse i syriska Kurdistan*. [Furulund]: Alhambra.
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal, *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*, 2. ed., Verso, London, 2001.
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal, *Hegemonin och den socialistiska strategin*, Glänta, Göteborg, 2008.
- Levit, Nancy & Verchick, Robert R. M. (2016). *Feminist legal theory: a primer*. 2. ed. New York: New York University Press.
- Lifos, Temarapport, Migrationsverket (2015-05-20 (1.0)). *Förhållanden i syriska områden under PYD-kontroll*.
- Miley, Jeffory (2015a). *Can the revolution in Kurdish Syria succeed?* University of Cambridge. Tillgänglig: <https://www.cam.ac.uk/research/discussion/can-the-revolution-in-kurdish-syria-succeed>
- Miley, Jeffory (2015b). *Can the revolution in Kurdish Syria succeed?* University of Cambridge. [Audio] Tillgänglig: <https://soundcloud.com/university-of-cambridge/can-the-revolution-in-kurdish-syria-succeed-1-2>
- Miley, Jeffory (2017). *Thomas Jeffory Miley: The Democratic Confederal Model in Theory and Practice*. Scientific Direct Democracy. [Video] Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=ATsgEdN5MQ0>
- Nationalencyklopedin, *syriska inbördeskriget*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/syriska-inbördeskriget> [2019-03-27]
- Näsström, Sofia (2009) 'Democracy Counts', Conference Papers -- American Political Science Association, pp. 1–30. Available at: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=94887835&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 9 April 2019).
- Öcalan, Abdullah (2005). *Call to Support Democratic Confederalism*, i: *Stranger In a Tangled Wilderness*. (2015). *A Small Key Can Open a Large Door: The Rojava Revolution*. US: Combustion Books.
- Öcalan, Abdullah (2016a). *Demokratisk konfederalism*. Stockholm: Heval.
- Öcalan, Abdullah (2016b). *Kvinnans revolution*. Stockholm: Heval.
- Öcalan, Abdullah (2017). *Demokratisk nation*. Stockholm: Heval.
- Ochoa Espejo (2017). *Populism and the people*. Theory & Event Vol. 20, No. 1, 92–99. Johns Hopkins University Press.
- Pettersson, Jonna (2015). *Incalculable community*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2015.
- Rancière, Jacques (2010). *Dissensus: on politics and aesthetics*. London: Continuum.
- Sarnecki, Jerzy (2017). *Brottsligheten och samhället*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur.
- Skey, Michael. 2009. *The national in everyday life: A critical engagement with Michael Billig's thesis of Banal Nationalism*.
- Staal, Jonas (2015). *Theater of the Stateless*. I: *Stateless democracy*, New World Acacemy #5. ISBN: 978-90-77288-22-1.



- Stephens, Angharad Closs - Squire, Vicky. (2012) *'Politics through a web: citizenship and community unbound'*, *Environment and Planning D: Society and Space*, 30(3), pp. 551–567. doi: 10.1068/d8511.
- Stephens, Angharad Closs (2013). *The persistence of nationalism: from imagined communities to urban encounters*. New York: Routledge.
- Stephens, Angharad Closs (2016) 'The affective atmospheres of nationalism', *Cultural Geographies*, 23(2), pp. 181–198. doi: 10.1177/1474474015569994.
- Stevens, Jacqueline (2010). *States without nations: citizenship for mortals*. New York: Columbia University Press.
- Strangers in a Tangled Wilderness. (2015). *A Small Key Can Open a Large Door: The Rojava Revolution*. US: Combustion Books.
- Svenska Rojavagrupperna, *Fakta om Rojava*. Tillgänglig: <https://rojava.se/fakta-om-rojava/> [2019-03-27].
- Sörlin, Sverker (2015). *Nationalism*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Wodak, Ruth (2015). *The politics of fear: what right-wing populist discourses mean*. Los Angeles, CA: Sage.
- Woolf, Virginia (1938). *Three guineas*. London: Hogarth Press.
- Yuval-Davis, Nira (1997). *Gender & nation*. London: Sage.
- Özkırımlı, Umut (2010). *Theories of nationalism: a critical introduction*. 2. ed., extended and updated Basingstoke: Palgrave Macmillan.

## 5.1 Källmaterial

- The Social Contract (2014-01-29). Hämtat från: Stateless democracy, New World Acacemy #5, s. 132-157. ISBN: 978-90-77288-22-1.